

Základní tendence

- Pokles souhrnné výkonnosti ekonomiky, měřený HDP, byl významný, reálně o 4,2 %, očištěný o sezónní a kalendářní vlivy o 4,1 %¹. Byl tedy větší než v EU 27, takže se mírně zhoršila pozice ČR. Na snížení výkonnosti měl větší vliv pokles produktivity práce než pokles zaměstnanosti. Mezičtvrtletně (na základě očištěných dat) se HDP snižoval od 4. čtvrtletí 2008 do 2. čtvrtletí 2009, poté již mírně rostl.
- Na výdajové straně byl zaznamenán pokles tvorby zásob i pokles hrubé tvorby fixního kapitálu. Ke zvýšení výdajů na konečnou spotřebu přispěly více výdaje státu než domácností. Protože dovoz klesl více než vývoz, zvýšil se podíl čistého vývozu na HDP. Došlo ke snížení míry investic, avšak snížení míry úspor bylo významnější, takže rostla míra financování výdajů na tvorbu hrubého kapitálu z vnějších zdrojů.
- Výkonnost základních odvětví vesměs klesla, zejména v průmyslu, zvláště zpracovatelském. V průmyslu rovněž nejvýrazněji poklesla i zaměstnanost. Snížení stavební výroby bylo mírnější díky růstu inženýrského stavitelství a pokles zaměstnanosti zde byl rovněž malý. Klesly i tržby v obchodu a službách, nejvíce v odvětví dopravy a skladování. Pokles výkonnosti během roku zpomaloval. Meziročně klesly hodnota nových zakázek vybraných odvětví průmyslu, počty stavebních povolení a také počty zahajovaných bytů.
- Propad výkonnosti nezhoršil vnější nerovnováhu. Obchodní bilance zaznamenala historicky nejvyšší přebytek, naopak přebytek bilance služeb byl nízký a schodek výkonové bilance se dále prohloubil. Přímé investice do ČR poklesly na polovinu, zatímco portfoliové, díky nákupům českého dluhu, rostly.
- Ceny výrobců v souladu s probíhající recesí většinou klesaly. V zemědělství po dvou letech jejich růstu, v průmyslu po růstu ještě v roce 2008, samozřejmě nejvíce ve zpracovatelském průmyslu. Naproti tomu mírně rostly ceny ve stavební výrobě, i když méně než v roce 2008 (při poklesu cen stavebních materiálů), zřejmě v důsledku změn struktury stavebních prací. Rostly i ceny služeb jako celku, naopak v odvětví nákladní dopravy výrazně klesaly. Ceny vývozu v korunách mírně rostly a v dovozu klesaly, proto se příznivě vyvíjely směnné relace. Míra inflace se snížila, přičemž spotřebitelské ceny zboží a služeb administrativně ovlivňované vzrostly, takže bez jejich vlivu by se hladina spotřebitelských cen snížila.
- Trh práce se zpožděním reagoval na pokles výkonnosti ekonomiky. Snížila se zaměstnanost a prudce narostla nezaměstnanost (s nezanedbatelnými regionálními rozdíly). Část osob, které přišly o zaměstnání (včetně cizinců), začala pracovat na vlastní účet. Přitom rostla průměrná mzda, což se vysvětluje mj. faktem, že práci ztratili především hůře placení zaměstnanci. Mzdová diferenciací se prohloubila.
- Zásoba peněz se zvýšila, ale po jejím neadekvátním růstu v první polovině roku došlo ke zpomalení. Úvěrová expanze výrazně polevila a přírůstek domácích úvěrů obstaral pouze vládní sektor. Úvěrová emise firmám a domácnostem stagnovala. Přírůstky depozit firem se neměnily a u domácností klesly. Při nižších úrokových sazbách dále rostly marže bank.
- Jestliže ještě v roce 2008 - při už mírném růstu příjmů - stačila určitá restrikce výdajů na dosažení nejmenšího deficitu státního rozpočtu od roku 1997, pak v roce 2009 značný pokles příjmů - při dalším růstu výdajů - vedl k největšímu schodku rozpočtu za celou dobu existence ČR. Tento fakt (spolu s vývojem struktury příjmů a výdajů rozpočtu uvedeným v textu) naznačuje, že pokles příjmů souvisí s poklesem výkonnosti, zatímco růst výdajů má jiné příčiny.

¹ Pokud není uvedeno jinak, je hodnocen celý rok 2009.